

UKLJUČIVANJE RODNE I SOCIJALNE RAVNOPRAVNOSTI (GSE)

u Opštinski Grant Učinka (MPG)

**UKLJUČIVANJE RODNE I SOCIJALNE
RAVNOPRAVNOSTI (GSE)**

**U OPŠTINSKI GRANT
UČINKA (MPG)**

Ovaj izveštaj je pripremljen od strane Kosovo Democratic Institute (KDI), za SDC projekat – DEMOS, koji sufinansira Švedska i Norveška, koji sprovodi HELVETAS Swiss Intercooperation-Kosovo.

Odricanje od odgovornosti: Nalazi i zaključci izraženi u ovom izveštaju ne predstavljaju nužno stavove SDC-a, Švedske i Norveške i HELVETAS Swiss Intercooperation.

©DEMOS

Objavljeno: mart 2021

Priština, Kosovo

Sadržaj

Metodologija	5
Cilj istraživanja:	5
Nalazi	7
Razmatranje i rešavanje potreba i zahteva marginalizovanih / ranjivih grupa prilikom planiranja opštinskih kapitalnih projekata	11
Dizajniranje i planiranje opštinskih kapitalnih projekata	13
Prikupljanje potreba/ zahteve marginalizovanih / ranjivih grupa od strane opštine	14
Posebni naponi opština da pri planiranju budžeta dođu do marginalizovanih/ranjivih grupa	15
Budžetski troškovi za svaku marginalizovanu grupu.....	16
Kapitalni projekti finansirani kroz OGU- deo prioritetne ili rezervne liste	17
Koristi za marginalizovane grupe od opštinskih kapitalnih projekata koji se sprovode u opštinama	19
Pregled.....	19
Istok	19
Kačanik	21
Lipljan.....	23
Novo Brdo	24
Podujevo	26
Štrpce.....	27
Štimlje	29
Vučitrn	30
Ko je zapostavljen?	32
Sprovođenje budžetskih rasprava od strane opština i učešće građana	33
Primena rodno odgovornog budžetiranja od strane opština i kako	35
Učešće građana u politikama i procesima donošenja odluka u opštinama	39
Preporuke	40

Cilj istraživanja:

Za procenu rodne i socijalne ravnopravnosti (GSE) u opštinskom grantu učinka (MPG), osam opština je odabrano zajedno sa DEMOS-om kao veličina uzorka za procenu. Osam opština izabrano je između 25 opština kvalifikovanih u 2018. godini i 19 opština u 2019. Uzorak od osam opština uključuje dve opštine sa srpskom većinom, kao što su Novo Brdo i Štrpce. Ove opštine su imale koristi od MPG-a kroz koji se u poslednje vreme finansiraju određeni kapitalni projekti. U odnosu na vremenski okvir, projekti koji su finansirani u 2018. i 2019. godini odabrani su za procenu ili pregled. U odnosu na broj projekata koji služe kao veličina uzorka, zajedno sa DEMOS-om odabrano je 12 kapitalnih projekata finansiranih kroz MPG u osam opština. Ovih 12 projekata odabrano je od 50 projekata finansiranih u okviru MPG-a u 2018. godini i 36 u 2019. godini, a odnose se na projekte koji su takođe finansirani iz udela sredstava MLU-a. Procenjene su i posećene sledeće opštine:

Br.	Opština	Br. projekata	Projekat
1	Istok	1	Uređenje prostora i infrastrukture oko Sportske hale
2	Kačanik	2	Uređenje i asfaltiranje gradskih puteva
			Izgradnja trotoara u naselju Imisht
3	Lipljan	1	Postavljanje signalnih uređaja u gradu Lipljan
4	Novo Brdo	1	Uređenje fudbalskog stadiona u selu Prekovic
5	Podujevo	2	Izgradnja ambulante u selu Majance
			Izgradnja kuća za slučajeve socijalne pomoći u naselju "Lagjja e Dëshmorëve" u Balovcu
6	Štimlje	1	Uređenje trotoara, javne rasvete i zelenila u "Komandant Kumanova" (preostali deo), ulicama "Tahir Sinani", "Anton Çeta" i parking prostora u školi "Emin Duraku"
7	Štrpce	2	Rekonstrukcija javne rasvete, postavljanje LED tehnologije u selu Firaja
			Izgradnja betonskih kanala u naselju Šterpce
8	Vučitrn	2	Izgradnja poligona za fudbalski stadion u Dobra Luka
			Rekonstrukcija prostora na trgovima u Donjem Stanovcu, Nevoljanu, Novom Selu Madžunsko, Bukošu, Nedakovcu, Drvaru, Banjskoj, Donjem Sudimlju, Gornjem Stanovcu i u gradu Vučitrn (12 projekata)
		12	

U svrhu procene primenjene su sledeće metode: dizajn tri vrste upitnika za tri ciljne grupe: 1) opštinski službenici iz direkcija za budžet i finansije, javnih službi, kancelarija za rodnu ravnopravnost, kancelarija za pitanja zajednica, projektnih službenika i predstavnika Handikos-ovih kancelarija u osam opština, 2) lokalne nevladine organizacije koje su aktivne u osam opština i bave se na neki način marginalizovanim grupama i 3) marginalizovane grupe. Definicija marginalizovanih/ranjivih grupa koju je definisao DEMOS služi za definisanje dotičnih marginalizovanih grupa. To su: osobe sa posebnim potrebama, Romi, Aškalije i Egipćani (RAE), mladi (mlade žene / muškarci), žene, penzioneri / stariji, stanovnici ruralnih područja i nevećinske zajednice. Upitnici su dogovoreni sa DEMOS-om, prebačeni online i zatim distribuirani ciljnim grupama, osim marginalizovanih grupa. Potonji su intervjuisani uglavnom putem telefonskih intervjuja koristeći treću vrstu upitnika posvećenog marginalizovanim / ranjivim grupama.

Pored online upitnika, direktni sastanci sa opštinskim zvaničnicima i u većini slučajeva sa lokalnim nevladinim organizacijama održali su se u odgovarajućim opštinama. Nakon intervjuja licem u lice, obavljene su posete na licu mesta sa odgovarajućim opštinskim službenicima projekata gde su projekti sprovedeni (ili se sprovode). Ukupno je sprovedeno nekoliko intervjuja sa tri ciljne grupe. Ovo je imalo za cilj da se sagledaju koristi marginalizovanih/osetljivih grupa od realizovanih kapitalnih projekata i da li su takvi projekti poboljšali život marginalizovanih/osetljivih grupa u opštini. U dogovoru sa DEMOS-om, u opštinama u kojima je za procenu odabrano više od dva projekta, posećen je samo jedan od njih, dok diskusije o drugom nisu nedostajale.

Pored gore navedenih elemenata, istražena su još četiri elementa: a) sprovođenje budžetskih rasprava u dotičnim opštinama, b) primena rodno odgovornog budžetiranja (GRB) c) učešće građana u procesima donošenja politika i odluka u opštini i d) pristup ne ostaviti nikog iza sebe.

Pristup „ne ostaviti nikoga iza sebe“ primenjen je tokom istraživanja kada je od svake opštine zatraženo da u okviru pet faktora objasni razloge zbog kojih potrebe i zahtevi opština nisu uzeti u obzir prilikom planiranja i dizajniranja opštinskih kapitalnih projekata. Pet faktora su: 1) diskriminacija, 2) socio-ekonomski status, 3) geografija (udaljenost), 4) upravljanje opštinom i 5) nedostatak zastupljenosti i učešća. Prvi faktor odnosi se na diskriminatorne razloge zbog kojih se potrebe / zahtevi marginalizovanih grupa ne uzimaju u obzir, a drugi je takođe povezan sa prvim, zapravo pokušava objasniti da li se potrebe ne uzimaju u obzir zbog socio-ekonomskog statusa takvih grupa. Treći povezani faktor odnosi se na geografiju, što znači da li je udaljenost između marginalizovanih grupa (na primer ruralnih stanovnika) i opštine faktor koji objašnjava zašto opštine ne uzimaju u obzir njihove potrebe. Četvrti faktor odnosi se na kvalitet upravljanja, što znači da je opštinska uprava nema kapaciteta da uzme u obzir i odgovori na potrebe takvih grupa. Peti faktor se odnosi na nedostatak zastupljenosti marginalizovanih / ranjivih grupa u opštinskim organima kao razlog zbog kojeg opština ne uzima u obzir marginalizovane / ranjive grupe. Rezultati ovih pitanja u osam opština prikazani su u odgovarajućem odeljku izveštaja.

1. Procenjene opštine nisu uradile nikakvo mapiranje zabrinutosti marginalizovanih/ranjivih grupa u opštini i shodno tome ne znaju koje su njihove potrebe i zahtevi osim pojedinačnih zahteva takvih grupa;
2. Isto tako, nijedna od procenjenih opština nije identifikovala marginalizovanu/ranjivu grupu kojoj su potrebne dodatne usluge/izvori/projekti. S druge strane, pet od osam procenjenih opština izjavilo je da se prioritet daje potrebama osoba sa posebnim potrebama (potražite konkretne opštine u nastavku);
3. Mnoge potrebe i zahtevi marginalizovanih/ranjivih grupa odgovarajućim grupama su izražene opštinama putem pojedinačnih zahteva. Tako to funkcionise u većini slučajeva u procenjenim opštinama;
4. Stoga opštine podržavaju projekte koji nemaju viziju/plan koji garantuje održivost, a samim tim postoji i mogućnost da svake godine finansiraju iste projekte. Takav postupak odabira za finansiranje projekata nije dokazano održiv, planiran i ne dovodi do poboljšanja položaja marginalizovanih/ranjivih grupa;
5. I opštine i marginalizovane/ranjive grupe izjavljuju da se potrebe/zahtevi marginalizovanih/grupa uzimaju u obzir u velikoj meri u skladu sa pojedinačnim zahtevima, međutim, rešavanje potreba je sporadično, neprogramsko i ad hoc. Nedostaje prethodno planiranje podrške za ove grupe;
6. Finansijska podrška opštinskih predloga projekata za marginalizovane / ranjive grupe u velikoj je meri usmerena na reprezentativne organizacije takvih grupa. Na primer, ako opština godišnje podrži kancelariju Handikos sa, na primer, 12.000 EUR, ona smatra da su potrebe / zahtevi ljudi sa posebnim potrebama u potpunosti razmotreni i rešeni. Na osnovu razgovora sa marginalizovanim/ ranjivim grupama, nije dokazano da je to istina. Na primer, potrebe pojedinačnih osoba sa posebnim potrebama u slučaju Kačanik razlikovale su se od potreba / zahteva Handikos kancelarije u ovoj opštini. To znači da finansiranje reprezentativne organizacije nije jednako podršci potrebama / zahtevima cele grupe;
7. Procenjene opštine nisu iznele nijedan primer kada su potrebe / zahtevi marginalizovanih / osetljivih grupa promenili listu kapitalnih projekata koji će se sprovoditi u opštini. S druge strane, prema opštinama, projekti kod kojih je osigurano sufinansiranje se odmah stavljaju na listu prioriteta, posebno kada sufinansiranje pokrivaju međunarodni donatori;

8. Kada je lista projekata planirana i odobrena, nijedna opština se nije izjasnila da će uzeti u obzir potrebe / zahteve marginalizovanih grupa tokom sprovođenja projekta;
9. U pogledu toga ko je izostavljen - razlozi zbog kojih je neko iz grupa izostavljen (pet faktora) - većina opština se pozvala na nedostatak zastupljenosti i učešća marginalizovanih grupa;
10. U pogledu načina na koji opština prikuplja potrebe / zahteve marginalizovanih / ranjivih grupa, pojedinačni zahtevi i javni sastanci imaju prednost ispred drugih oblika organizacija ili događaja;
11. Nijedna opština nije izjavila da ulaže posebne napore da dopre do marginalizovanih grupa osim u vreme izbora ili kada su takvi događaji donatorske aktivnosti;
12. Budžet nije klasifikovan prema marginalizovanim / ranjivim grupama. Kao takvi, predlozi projekata podneseni od takvih grupa široko su raspodeljeni. Projekat može biti odabran za podršku od strane određene direkcije, ili druge direkcije ili kancelarije gradonačelnika - zavisno od predmeta (teme) projekta, na primer predlog projekta koji se odnosi na obrazovanje podržava direkcija za obrazovanje, itd.;
13. Osam opština koje su podvrgnute ovoj proceni imaju kancelarije za pitanja zajednice, međutim, njihov je budžet toliko ograničen u kategoriji subvencija iz kojih se mogu podržati projekti koji se odnose na zajednice;
14. Od 12 projekata odabranih u osam opština, šest ih je bilo na listi prioriternih projekata, a šest ostalih je bilo na rezervnoj listi kapitalnih projekata;
15. Od 12 posećenih projekata, mladi su najčešće direktni korisnici takvih projekata. Zapravo, mladi su direktni korisnici u osam od 12 posećenih projekata;
16. Nije primećeno da su svi projekti finansirani 2018. i 2019. završeni prilikom posete. Četiri od 12 projekata nisu završena tokom poseta na licu mesta;
17. U slučaju Istoka, okolina Sportske dvorane koja se finansira putem MPG-a nije završena prilikom posete početkom novembra. Takav je bio slučaj projekta sa fudbalskim stadionom u opštini Novo Brdo, koji niti je završen, niti se koristi. Još dva slučaja u vezi sa tim zabeležena su u Podujevu (projekat izgradnje kuća za porodice pod socijalnom pomoći u Ballofcu) i Vučitrnu, izgradnja poligona u selu Dobra Luka;
18. Projekti koji se finansiraju putem MPG-a, koji su pravilno sprovedeni i koji se koriste u praksi (slučajevi Štimlja sa pločnikom, zelenilom, javnom rasvetom), itd. poboljšali su život marginalizovanih / ranjivih grupa;
19. Budžetske rasprave su vrlo formalne i u velikoj meri organizovane zbog zakonskih zahteva. Međutim, učešće građana (uključujući marginalizovane / ranjive grupe) ocenjeno je kritično niskim. U većini opština takve rasprave ne podstiču raspravu i određene ih lo-

kalne nevladine organizacije ocenjuju mestima i kojima učestvuju ljudi koji su privrženi lokalnoj vladi kako održavanje istih ne bi bio neuspeh;

- 20.** Broj budžetskih rasprava varira od dve (2) do deset (10) i uključuje i druge manje lokacije, osim u gradu. Međutim, učešće je kritično malo, nisu dokazani nikakvi dokazi za učešće marginalizovanih grupa i nisu izvedeni primeri kada su potrebe/zahtevi takvih grupa bili na dnevnom redu budžetskih rasprava organizovanih prošle godine;
- 21.** ROB primenjuje osam opština koje su procenjene u meri u kojoj to zahteva obrazac Ministarstva finansija. Prema dva primera koje su dale dve opštine, ROB se odražava na tri elementa: 1) opšti broj osoblja podeljen prema polu (i planiranje za sledeću godinu), 2) nivo plata za ovo osoblje, na primer, koliko njih prima od 300-400 EUR, a to se dalje deli po polu i 3) subvencije korisnicima podeljene po polu, uključujući planiranje za sledeću godinu. Međutim, prikupljanje ovih podataka vrši ručno direktor za budžet i finansije ili glavni finansijski direktor iz svih direkcija i jedinica iz kojih se troši budžet u obliku subvencija. To znači da ne postoji unapred definisani sistem klasifikacije takvih troškova, već se podaci prikupljaju gotovo ručno iz sistema i integrišu u obrasce koje daje Ministarstvo finansija (pogledajte jedan primer u odeljku ROB);
- 22.** Pored pojedinačnih zahteva građana i marginalizovanih grupa prema opštini, učešće građana u opštinskim politikama i procesima odlučivanja je slabo, jer malo građana učestvuje na javnim sastancima i budžetskim raspravama koje organizuje opština. Nije primećen nijedan drugi oblik konsultacija / učešća između opštine i građana. Organizacija i efekti javnih sastanaka imaju malo poverenja, jednostavno ni opština ni građani više ne veruju u takve događaje..

Razmatranje i rešavanje potreba i zahteva marginalizovanih / ranjivih grupa prilikom planiranja opštinskih kapitalnih projekata

Opštine razmatraju potrebe i zahteve marginalizovanih / ranjivih grupa, posebno kada imaju direktne i pojedinačne zahteve od ovih grupa. Takođe, ne zanemaruju se zahtevi upućeni na javnim sastancima i budžetskim raspravama. Radi ilustracije, predstavnik udaljenog područja je uputio direkciji za javne usluge zahtev prilikom posete opštini Kačanik, jer se sastanak održao u istoj direkciji / kancelariji. Zahtev je registrovan, uzete su kontakt informacije i predstavniku je obećano da će mu se obratiti nadležni službenici iz opštine i posetiti mesto kako bi ispitali stvarno stanje. Takođe, kako je navela opština Štimlje (i to važi za sve posećene opštine), zahtevi marginalizovanih grupa registruju se bez obzira na to gde se zahtevi podnose, u kancelariji gradonačelnika ili određenim direkcijama. Zatim se uspostavljaju posebni odbori za razmatranje prikupljenih zahteva i odlučivanje u skladu sa njima. Po ovom pitanju, iz intervju sa opštinskim zvaničnicima, marginalizovanim grupama i lokalnim nevladinim organizacijama, može se reći da se potrebe i zahtevi marginalizovanih grupa uglavnom razmatraju kroz pojedinačne zahteve. Na osnovu ovoga može se zaključiti da se potrebe i zahtevi marginalizovanih / ranjivih grupa u osam posećenih opština razmatraju i rešavaju, međutim, oni su sporadični i ad hoc, a ne kontinuirani i neprogramski.¹ Na ovaj način, nijedna opština nije napravila mapiranje zabrinutosti ili marginalizovanih / ranjivih grupa u opštini. Štaviše, nijedna kategorija / grupa marginalizovanih / ranjivih ljudi kojima bi trebalo staviti na raspolaganje dodatne usluge / projekte / resurse nije identifikovana na formalni / službeni način. Međutim, na pitanje smatra li se neka kategorija iz takvih grupa prioritetom u opštini, nekoliko opština je ukazalo na kapitalne projekte i resurse u kojima marginalizovane grupe imaju prioritet.

S tim u vezi, opštine Lipljan, Kačanik, Štimlje, Podujevo i Vučitrn izjavile su da se prioritet daje zabrinutostima osoba sa invaliditetom. Na ovaj način, opština Lipljan² je izgradila duž grada 12 platformi koje se sastoje od pločnika, prelaza, semafora sa prstenovima koji su prikladni za osobe sa posebnim potrebama, posebno za one sa fizičkim potrebama i gluve ljude koji dolaze da koriste prelaze između ulica. Takođe, nekoliko parking mesta duž grada rezervisano je kao parkiralište za osobe sa invaliditetom koje za parkiranje koriste odgovarajuće automobile. S

¹ Intervjui sa dva predstavnika dva udruženja žena u dve opštine, Vučitrnu i Novom Brdu.

² Sastanak sa Shaban Sylu - Direkcija za budžet i finansije, Valzium Mziu - projektni službenik, Afrim Mena - kancelarija Handikos-a, i Hasan Luma - službenik za rodnu ravnopravnost, 19. novembar 2020, Lipljan.

druge strane, prema šefu Handikos-a u opštini Lipljan, pokazalo se da su ova parkirna mesta nedovoljno velika jer ovoj kategoriji nije ostavljeno dovoljno prostora za otvaranje vrata i ostavljanje automobila, odnosno potrebno je više prostora. Takođe, građani obično parkiraju automobile na takvim mestima, dok policija ne izriče kazne. Štaviše, prema predstavniku NVO sa kojim je održan sastanak u Lipljanu, postoji oko 200 mladih sa invaliditetom od jedne do 18 godina, koje je opština samo jednom podržala projektom koji se procenjuje na oko 2.000 EUR, a projekat je trajao oko 4 meseca. Prema ovom predstavniku, takvim mladima su potrebne socijalne usluge na dnevnoj i nedeljnoj osnovi, zavisno od njihovih potreba, a opština ih nije dosledno podržavala.

U tom pogledu opština Kačanik³ eliminisala je barijere u određenim delovima grada između pločnika olakšavajući prolazak osoba sa fizičkim invaliditetom pomoću invalidskih kolica. Još jedan primer u ovom pogledu daje opština Kačanik kada se opština pozvala na zahtev osobe sa posebnim potrebama koja je nedavno osnovala NVO i zatražila od opštine kancelariju njega, zapravo za NVO. Kao rezultat toga, opština mu je rezervisala kancelariju u prostorijama Centra za socijalni rad, ali dotična osoba nije prihvatila ovu ponudu, jer je kancelarija velika, nefunkcionalna i toaleti ne ispunjavaju kriterijume osoba sa posebnim potrebama. Prema rečima opštine, ovo pitanje je zasad otvoreno i pokušaće se rešiti putem kancelarije Hendikos-a.

Opština Štimlje⁴ takođe daje prioritet osobama sa invaliditetom. Prema sastancima sa opštinskim predstavnicima, postoji nekoliko projekata od kojih su osobe sa invaliditetom imale koristi. Na primer, tri pločnika urađena duž tri glavne ulice od 2014. do 2019. godine, sprovedena kroz MPG, pomogla su starijim osobama, osobama sa invaliditetom, mladima i ženama da slobodno šetaju ovim delovima grada. Zatim je park u blizini Doma omladine uređen sa sportskim objektima koje će koristiti mladi, starije osobe (budući da je moguće igrati šah i stoni tenis) i osobe sa posebnim potrebama. Takođe, izgrađene su pešačke staze dužine oko 10 km između sela Petrove i Vaništa. Tu je i još jedan park koji se gradi (blizu borove šume) sa nekoliko sportskih terena kao što su ping-pong, tenis, fudbal, odbojka, košarka - ovo je projekat koji sufinansiraju opština i Ministarstvo za regionalnu razvoj (MRR) - započet je 2020. godine, a završetak prve faze očekuje se ove godine, dok se druga faza očekuje u 2021.

3 Sastanak sa Ramadush Osmani - direktorom za budžet i finansije, Fadil Guri - Kancelarija za zajednicu i povratak, Vedat Dema - koordinator kancelarije za rodnu ravnopravnost i Shkodran Sopa - projektni službenik (više nije zaposlen u opštini).

4 Sastanak sa Hamez Tershani - direktor javnih službi, Fatmir Rexhep - projektni službenik, Ibrahim Demiri - Kancelarija za zajednicu i povratak, Kimete Uka - glavni finansijski direktor i Reshat Gashi - službenik za rodnu ravnopravnost.

Opština Vučitrn⁵ je još jedan primer koji daje prioritet osobama sa invaliditetom. Prema opštinskim zvaničnicima sa kojima je održan sastanak i prema potvrdama šefa Handikos-a u ovoj opštini, kancelariju Handikos svake godine podržava sa 12.000 EUR za njihove potrebe prema predloženom projektnom planu i opština organizuje prevoz dece sa posebnim potrebama - od njihovih domova do rehabilitacionih centara- zavisno od njihovih potreba.

Još jedna opština koja služi kao drugi primer u razmatranju potreba i zahteva osoba sa invaliditetom je opština Podujevo⁶. Prema opštinskim zvaničnicima sa kojima je održan sastanak i prema potvrdama šefa Handikos-a, opština godišnje isplaćuje stipendije ljudima sa posebnim potrebama svaki put kada podnesu takve zahteve. Takođe, opština na godišnjem nivou organizuje jednodnevni rad u upravi opštine za osobe sa posebnim potrebama - u zavisnosti od sposobnosti svake osobe - i plaća po 10 evra za ovu aktivnost.

S druge strane, predstavnik Handikos-a sa kojim je održan sastanak dao je primer kada potrebe porodice sa posebnim potrebama nisu uzete u obzir. Osvrnuo se na slučaj kada je porodica sa članovima sa posebnim potrebama zatražila od opštine da im izgradi kuću, ali je odgovarajući opštinski odbor odlučio negativno, jer porodica nije kvalifikovana.

Dizajniranje i planiranje opštinskih kapitalnih projekata

Opštinski zvaničnici sa kojima je održan sastanak izjavili su da uzimaju u obzir potrebe / zahteve marginalizovanih / ugroženih grupa prilikom planiranja i dizajniranja kapitalnih projekata koji će se sprovoditi u opštini. Međutim, kada se od njih zatraži da ukažu na slučajeve da li su potrebe / zahtevi takvih grupa razmatrani, na primer, tokom procesa planiranja prošle godine, oni teško pronalaze bilo koji slučaj u tom pogledu. S tim u vezi, na pitanje o budžetskim raspravama i da li su potrebe / zahtevi marginalizovanih grupa bili tema tokom prošlogodišnjih budžetskih rasprava, nijedna opština nije izjavila da je imala potrebe / zahteve takvih grupa kao deo dnevnog reda budžetskih rasprava.

5 Sastanak sa Njomza Rama - kabinet gradonačelnika, Lutfi Gerguri - direktor za budžet i finansije, Refik Maloku - direktor urbanizma, Remzi Zekolli - službenik za rodnu ravnopravnost i Ekrem Miftari - projektni službenik.

6 Sastanak sa Kadrie Ajvazi - Direkcija za budžet i finansije, Naime Podvorica - službenik za rodnu ravnopravnost, Naime Ajeti - službenik za vanredne situacije i Idriz Hoxha - Handikos kancelarija u Podujevu.

Čak i kada opštine u određenom trenutku uzmu u obzir potrebe i zahteve marginalizovanih / ranjivih grupa, nije da opština ima formulu ili program kako izvagati predlog i šta prvo treba učiniti, a šta sledeće. Ovo je posledica situacije u kojoj opštine ne poznaju situaciju svojih marginalizovanih / ranjivih grupa u opštini. Kao što je rečeno, u velikoj meri, ako ne i sve zavisilo je od pregleda od slučaja do slučaja, na osnovu predloga projekta i bez vizije šta treba podržati, kako, kada treba pokriti jedan zahtev i što je najvažnije, aspekt održivosti se finansiranjem ne garantuje. Kada se posmatraju odluke opština koje troše putem subvencija, kancelarije gradonačelnika i drugih kancelarija (uključujući Kancelariju za pitanja zajednice i Kancelariju za rodnu ravnopravnost), ispada da se za ove kategorije troši veliki budžet, ali njihova situacija u dugoročnoj perspektivi nije poboljšana. To je zato što se predstavnici marginalizovanih grupa finansiraju i isti uvek iznova dolaze sa istim zahtevima. Na primer, kancelarije Handikos-a u većini posećenih opština primaju subvencije od opština u finansiranju aktivnosti sa osobama sa posebnim potrebama, ili žene koje se bave poljoprivredom dobijaju finansiranje putem udruženja u tom pogledu, ili mladi dobijaju bilo kakvu finansijsku podršku preko svojih predstavnika, međutim, isti zahtevi se podnose i naredne godine (poput zahteva za pokrivanje stanarine, računa za struju, kancelarijskog materijala i tekućih malih projekata koji se godišnje organizuju). Ovo je problem za opštine jer prvo ne postoji mapiranje zabrinutosti za marginalizovane/ ranjive grupe a finansijska podrška pruža se prilično ad hoc, bez planiranja.

Prikupljanje potreba/ zahteve marginalizovanih / ranjivih grupa od strane opštine

Posećene opštine kao i marginalizovane grupe sa kojima se kontaktira⁷ nisu istakle nikakve posebne oblike kako opština prikuplja informacije o potrebama/ zahteve marginalizovanih / ugroženih grupa koje žive u opštini. U slučaju Lipljana, prema predstavniku NVO Polis, potonji se više trudi da informiše opštinu o potrebama takvih ljudi mnogo više nego sama opština. Prema potonjem, budžetske sednice su transformisane u mesta na kojima se ne podstiče rasprava / debata i više ljudi povezanih sa političkim strankama učestvuju u takvim budžetskim raspravama samo kako sednica ne bi bila neuspešna zbog neprisutnosti građana.

U pitanju o oblicima / načinima kako opština prikuplja informacije o potrebama / zahteve marginalizovanih grupa, sledeća tabela na levoj strani prikazuje alternative, dok desni deo prikazuje naziv opštine koja primenjuje tu određenu metodu.

⁷ Telefonski intervju sa jednim predstavnikom marginalizovanih grupa iz Udruženja slepih u opštini Istok.

Tabela 1: načine na koje opština prikuplja informacije o potrebama/ zahtevе marginalizovanih/ranjivih grupa

Javni sastanci sa građanima	Istok, Kačanik, Novo Brdo, Štimlje i Vučitrn
Pojedinačni zahtevi marginalizovanih / ranjivih grupa	Istok, Kačanik, Štrpce, Štimlje, Vučitrn i Novo Brdo
Budžetska sednica	Kačanik, Lipljan, Novo Brdo, Kačanik, Štimlje i Vučitrn
Konsultativni sastanci usmereni na potrebe i zahtevе marginalizovanih grupa	Vučitrn

Kao što se može videti iz tabele, opštine ne organizuju nijedan događaj putem kog se prikupljaju informacije o potrebama/zahtevi marginalizovanih grupa. Od gore navedenih opština, samo opština Vučitrn (a potvrdile su je lokalne nevladine organizacije i marginalizovane grupe) organizuje manje sastanke i u selima / lokacijama (sela poput Prilužja i Gojbulja) u kojima žive marginalizovane grupe kako bi prikupila informacije o njihovim potrebama i brigama.

Posebni naponi opština da pri planiranju budžeta dođu do marginalizovanih/ranjivih grupa

U okviru komunikacije između opštine i marginalizovanih/ranjivih grupa, postavljeno je posebno pitanje opštinama da li one preduzimaju posebne napore da dođu do takvih grupa prilikom planiranja budžeta i kapitalnih projekata u okviru toga. Iz posećenih opština, NVO-ovi su se sastale i marginalizovane grupe intervjuisane telefonom, osim opština Vučitrn i Istok koje su nešto organizovale u tom pogledu, nijedna druga opština nema podataka o tome. U odnosu na opštinu Istok, takvi posebni naponi uloženi su čak i sa međunarodnim organizacijama poput US-AID-a i OEBS-a, aktivnosti koje su organizovane 2019. godine u selu Dobruše (tamo je prisutna bosanska opština) kako bi se bolje informisale o njihovim potrebama i predlozima projekata koji će verovatno biti rešeni u budžetu za narednu godinu.

U slučaju Vučitrna, prema sastancima opštinskih zvaničnika, opština je unapred sprovela mrežno istraživanje sa građanima kako bi utvrdila koji su im prioriteti u pogledu kapitalnih projekata. Projekti koji se odnose na snabdevanje pitkom vodom, kanalizacionim sistemom (kanalizacija), trotoarima i javnom rasvetom izvedeni su kao prioritet od strane građana za opštinu.

Budžetski troškovi za svaku marginalizovanu grupu

Da bi se analiziralo koliko opštine troše budžet na godišnjem nivou za marginalizovane / ranjive grupe, postavljeno je posebno pitanje vezano za to da li opštine klasifikuju budžetske troškove za marginalizovane grupe. Iz svih datih odgovora moglo se shvatiti da nijedna opština nema klasifikaciju budžeta za svaku marginalizovanu grupu. Prema tome, predlozi projekata iz takvih grupa financiraju se iz različitih budžetskih izvora, poput subvencija, kancelarije gradonačelnika i pojedinih direkcija. Što se tiče načina na koji je ovo uređeno, opština Štimlje je izjavila da uspostavlja posebne odbore koji će odlučivati koje projekte podržati i kroz koji budžet podržati, kao i opština Podujevo u kojoj su četiri direkcije angažovane u finansijskoj podršci projektu iz marginalizovane grupe (poljoprivreda, zdravstvo, obrazovanje i kultura) uspostavlja odvojenih odbora koji će odlučivati u skladu s tim. To znači da ne postoji budžetska klasifikacija ili posebne kategorije u kojima se projekt koji se financira (troši se budžet) raspoređuje na određene kategorije. Štaviše, u slučaju opštine Istok, zvaničnici sa kojima su održani sastanci su izjavili da pokrivaju određene troškove iz kategorije roba i usluga putem kojih se pokriva najam kancelarije i struja. Takođe, opština Istok pokriva mesečne opštinske troškove Udruženja slepih, Handikosa i Omladinskog centra u Gurakoču kroz kategoriju opštinskih troškova. Na taj način se može reći da se predlozi projekata marginalizovanih grupa razmatraju i financiraju, međutim, prema navedenim primerima, ne može se reći da postoji jedinstveni i integrirani pristup u finansiranju projektnih predloga.

Iz jednostavnog skeniranja Zakona o budžetu za 2020. godinu postalo je očigledno da se takvi troškovi ne svrstavaju nigde u budžet. U ovom aspektu, ciljne opštine u ovom izveštaju se vrši pregled u cilju utvrđivanja da li imaju poseban budžet za zajednicu i povratak (kao ilustracija) i koliki je budžet ove druge za kapitalne investicije i subvencije i transfere. Rezultati su sledeći:

Tabela 2: kapitalne investicije i subvencije i transferi budžeta kancelarije za pitanja zajednice u 8 opština

Opština	Kancelarija za zajednice i povratak	Budžet za kapitalne investicije (EVRA)	Budžet za subvencije i transfere (EVRA)
Istok	Da	150,000	5,000
Kačanik	Da	0	0
Lipljan	Da	0	2,000
Novo Brdo	Da	0	0
Podujevo	Da	0	0
Štrpce	Da	0	0
Štimlje	Da	0	6,500
Vučitrn	Da	0	0

Izvor: Zakon br. 07/L-001 o budžetu za 2020, Ministarstvo finansija

Kapitalni projekti finansirani kroz OGU- deo prioritetne ili rezervne liste

Od opština i projekata koji se finansiraju putem OGU-a, postavljeno je posebno pitanje opštinskim službenicima da li su projekti koji se finansiraju putem OGU-a planirani kao prioritetni projekti koji će se finansirati ili su deo rezervne liste i kada je OGU ponuđen, opština je upravo iznela kapitalni projekat koji će biti podržan putem OGU-a. Sledeća tabela daje projekte podeljene kao projekte iz prioritetne liste i rezervne liste opštine - na osnovu opštinskih odgovora (direkcije za budžet i finansije) na ovo pitanje.

Tabela 3: projekti posećeni i finansirani kroz OGU- deo prioritetne ili rezervne liste opštinskih kapitalnih projekata

Br.	Opština	Br. projekata	Projekti	Prioritetna lista	Rezervna lista
1	Istok	1	Uređenje prostora i infrastrukture oko Sportske dvorane		√
2	Kačanik	2	Uređenje i asfaltiranje gradskih puteva	√	
			Izgradnja trotoara u kvartu Imisht	√	
3	Lipljan	1	Postavljanje signalnih uređaja u gradu Lipljan	√	
4	Novo Brdo	1	Uređivanje fudbalskog stadiona u selu Prekovic		√
5	Podujevo	2	Izgradnja ambulante u selu Majance	√	
			Izgradnja kuća za slučajevne socijalne pomoći u naselju "Lagjja e Dëshmorëve" u Balovac	√	
6	Štimlje	1	Uređenje trotoara, javne rasvete i zelenila u "Komandant Kumanova" (preostali deo), "Tahir Sinani", "Anton Çeta" i parking prostora u školi "Emin Duraku"	√	
7	Štrpce	2	Rekonstrukcija javne rasvete, postavljanje LED tehnologije u selu Firaja		√
			Uređenje kanala i trotoara u Brezovici		√

8	Vučitrn	2	Izgradnja poligona za fudbalski stadion u Dobra Luka		√
			Rekonstrukcija prostora na trgovima u Donje Stanovce, Nevoljane, Novo Selo Madžunsko, Bukoš, Nedakovac, Drvare, Banjska, Donja Sudimlja, Gornje Stanovce i u gradu Vučitrn (12 projekat)		√
		12		6	6

Koristi za marginalizovane grupe od opštinskih kapitalnih projekata koji se sprovode u opštinama

Pregled

Lista opština i projekata koji se finansiraju putem OGU-a unapred su definisani i realizovane su posete mestima (stvarni projekti) na kojima se projekat finansirao (odvijao). Svaka poseta dogodila se nakon prvog sastanka sa opštinskim službenicima (konkretno sa konkretnim projektnim službenikom) i posmatrano je i razgovarano o tome da li su i kako marginalizovane grupe ostvarile koristi od predmetnog projekta i da li je to poboljšalo život jedne ili druge marginalizovane grupe. U opštinama u kojima je odabran više od jednog projekta, zbog udaljenosti i ranijeg dogovora sa DEMOS-om, samo je jedna od njih posećena na licu mesta, međutim, postavljena su i pitanja koja se odnose na drugi. Sledeći odeljak daje kratki opis projekta, uključujući fotografiju snimljenu na licu mesta na dan poseta i procenu o koristima ostvarenim od strane marginalizovanih grupa od projekta. Da bi bilo jasnije, tabela uključuje direktne i indirektne korisnike, što znači da su direktne one kategorije ili grupe koje su direktno imale koristi od projekta i druge indirektne korisnike koji nisu stvarni korisnici, međutim, činjenica je da se može ostvariti indirektna korist, što je pokušano da se prikaže u tabeli.

Istok⁸

Projekat koji je realizovan putem MPG-a u opštini Istok je: „Regulisanje prostora i infrastrukture oko Sportskog centra“. Sam Sportski centar finansira se od strane Ministarstva kulture, dok se čini da je okolina, uključujući vodovod, zelenilo (nekoliko biljaka), sedišta, parking mesta, uključujući rezervisana mesta za osobe sa posebnim potrebama, finansirana u okolini. Budući da Sportski centar uključuje nekoliko disciplina usmerenih ka mladima (poput košarke, fudbala, odbojke), namenjeno je da mladi budu direktni korisnici projekta koji se sprovodi putem MPG-a u ovoj opštini, jer Sportski centar uglavnom posećuju mladi.

⁸ Sastanak sa Hysnijem Maxharraj - direktorom za budžet i finansije, Jashar Blakaj - direktorom za urbanizam (takođe projektnim službenikom), Abedinom Nezirajom - Kancelarijom za zajednice i povratak, Arlindom Kurtaj - službenikom za rodnu ravnopravnost i Enverom Rugovom - direktorom javnih službi.

Međutim, prilikom posete ovom projektu 5. novembra, ni Sportski centar ni regulisanje okruženja nisu završeni. Budući da projekt uključuje područje oko Sportskog centra, sledeća slika pokriva samo jedan deo odgovarajućeg projekta. To pokazuje da je projekat skoro gotov i prema navodima opštine, biće gotov za deset dana. Od marginalizovanih grupa kao indirektnih korisnika projekta, mogu se uključiti žene, osobe s posebnim potrebama zbog parkirnih mesta rezerviranih za ovu grupu ako pristupaju Sportskom centru kako bi videli bilo koju utakmicu, također penzioneri / starije osobe koje okolno područje mogu koristiti za šetnju kao i sedenje. Iako projekt nije direktno povezan sa RAE-om, činjenica da su mladi primarni korisnik projekta, mladi članovi RAE zajednice takođe su korisnici projekta.

Fotografija snimljena 5. novembra

Sledeća tabela pokušava bolje da klasifikuje direktne i indirektno korisnike projekta „Regulacija prostora i infrastrukture oko Sportskog centra“,

Tabela 4: *direktne i indirektne marginalizovane grupe kao korisnici projekta koji se sprovodi kroz MPG u opštini Istok.*

Marginalizovana/ranjiva grupa	Direktni korisnik	Indirektni korisnik
Osobe sa invaliditetom	X	√
RAE	X	√
Omladina (devojke i momci)	√	√
Žene	X	√
Penzioneri/starije osobe	X	√
Stanovnici udaljenih ruralnih područja	X	X
Ostale manjinske zajednice	X	√

U vezi sa poboljšanjem života marginalizovanih / ranjivih grupa iz realizovanog projekta, predstavnik lokalne NVO „ABA“ u Istoku navodi da je „sportska dvorana poboljšala pristup mladih sportskim aktivnostima, a uređenje okruženja je učinila atraktivnijim celo područje”.⁹

Kačanik

Postoje dva projekta koja su realizovana putem MPG-a u opštini Kačanik u 2018. i 2019. godini: 1) Uređenje trotoara u naselju Imiš 2018 i 2) Uređenje i asfaltiranje gradskih puteva. Posećen je projekat broj jedan, dok je projekat dva posmatran u centru grada, a fotografija ispod je slika jednog dela trotoara izvedenog u kvartu Imiš. Ovo naselje se nalazi u selu Dubrava, a samo selo je udaljeno oko 7-8 km od centra Kačanika. Prema odgovarajućem projektnom službeniku i sastanku sa opštinskim službenicima, ovaj projekat je odabran zbog važnosti za decu koja idu ovim putem do škola (obližnje područje ima dve škole, osnovnu i srednju školu). Prema službeniku projekta, trotoar je dug oko 3 km i sada služi kao sigurno šetalište za decu, ali koriste ga i stanovnici, uključujući starije / penzionere, žene i stanovnike udaljenih ruralnih naselja koji dolaze iz ovog područja.

⁹ Lokalna NVO „ABA“, je odgovarala na pitanja 3. novembra 2020.

Fotografija snimljena 13. novembra

Trotoar je izgrađen jer ranije nije postojao i eliminisao je rizik za pešake koji su do sada koristili put da bi prolazili duž naselja. Za klasifikaciju direktnih i indirektnih grupa korisnika projekta pogledajte sledeću tabelu.

Tabela 5: Direktni i indirektni korisnici projekta finansiranog preko MPG u opštini Kačanik (selo Dubrava, naselje Imiš)

Marginalizovana/ranjiva grupa	Direktni korisnik	Indirektni korisnik
Osobe sa invaliditetom	X	√
RAE ¹⁰	X	X
Omladina (devojke i momci)	√	√
Žene	X	√
Penzioneri/starije osobe	X	√
Stanovnici udaljenih ruralnih područja	X	X
Ostale ma manjinske zajednice ¹¹	X	X

U smislu poboljšanja života zajednica, projekat je poboljšao život mladih koji koriste trotoar da bi išli u školu, ali takođe i žene kao pešaci koji sa decom prolaze kroz kvart. Prema projektnom službeniku koji je u to vreme vodio ovaj projekat u ime opštine, “pre nego što je uređen trotoar, bilo je opasno da mladi šetaju ulicom, da idu u školu zbog automobila”. Prema njegovim rečima, pokušano je da se napravi duži trotoar, ali stanovnici koji žive u blizini su to odbili zbog imovinskih problema.¹²

¹⁰ Nije prisutan u ovom području.

¹¹ Nije prisutan u ovom području.

¹² Poseta mestu / lokaciji sa Skadrom Sopom, projektnim službenikom koji više ne radi za opštinu.

Lipljan

Projekat koji je realizovan preko MPG-a u opštini Lipljan je: „Postavljanje signalnih uređaja u gradu Lipljan“. Prema opštini, postoji 12 ili 15 takvih platformi za prelaze koji su sprovedeni u celom gradu - i osvetljenje iznad prelaza je urađeno, prelaz je izgrađen na način da ljudi s posebnim potrebama lako prođu (koristeći invalidska kolica), kao i semafori sa prstenovima - za slepe osobe.

Što se tiče grupa direktnih korisnika projekta, osobe s posebnim potrebama imale su koristi od ovog projekta, međutim, indirektno su svi korisnici koji prolaze, uključujući žene, starije osobe itd., korisnici projekta. Sledeća slika prikazuje jednu od takvih platformi uređenih u centru grada.

Fotografija snimljena 19. novembra

Tabela u nastavku pokušava da klasifikuje direktne i indirektne grupe korisnika gore spomenutog projekta.

Tabela 6: Grupe direktnih i indirektnih korisnika projekta finansiranog kroz MPG u opštini Lipljan

Marginalizovana/ranjiva grupa	Direktni korisnik	Indirektni korisnik
Osobe sa invaliditetom	√	√
RAE	X	√
Omladina (devojke i momci)	X	√
Žene	√	√
Penzioneri/starije osobe	√	√
Stanovnici udaljenih ruralnih područja	X	X
Ostale manjinske zajednice	X	√

Projektom koji se finansira poboljšana je život marginalizovanih grupa, posebno osoba sa invaliditetom, starijih / penzionera i žena. Prema projektnom službeniku, „opština Lipljan služi kao dobar primer za uzimanje u obzir i rešavanje potreba osoba sa invaliditetom”.¹³ U pogledu uticaja na ovu kategoriju / grupu projekta koji se finansira putem MPG-a, predstavnik NVO Polis potvrđuje da je izgradnja 12 platformi poboljšala živote prvenstveno osoba sa invaliditetom, ali i drugih marginalizovanih / ranjivih grupa.¹⁴

Novo Brdo¹⁵

Projekat koji je realizovan preko MPG-a u opštini Novo Brdo je „Regulacija fudbalskog stadiona u selu Prekoc”. S druge strane, prema projektnom službeniku, projekat je završen u januaru-februaru 2020. godine i do sada nije mogao biti korišćen zbog pandemijske situacije. Iz ove posete mestu uočava se da se ne koristi, čak nije ni završeno kao projekat. Bočne strane oko fudbalskog terena nisu završene, nema osvetljenja (koševi i golovi) - a prema projektnom službeniku, to će pokriti opština.

Mladi su primarni korisnik ovog projekta, mladi koji žive u selu Prekoč - koje je naseljeno srpskom zajednicom. Pogledajte sledeću sliku, pogledajte i fudbalski stadion u selu Prekoč.

¹³ Sastanak sa Valzimom Mziuom, projektnim službenikom, 19. novembra 2020.

¹⁴ Sastanak sa Muhametom Qeriqijem, NVO Polis, 19. novembra 2020.

¹⁵ Sastanak sa Slobodanom Bogdanovićem - projektnim službenikom i Sami Villasaiu, NVO Kalaja, 6. novembra, Novo Brdo.

Fotografija snimljena 6. novembra u selu Prekovic (Novo Brdo)

Za klasifikaciju direktnih i indirektnih grupa korisnika iz projekta, sledeća tabela pokušava da prikaže razdvajanje između direktnih i indirektnih korisnika projekta.

Tabela 9: *Direktni i indirektni korisnici projekta finansiranog kroz MPG u opštini Novo Brdo (Prekovic, Novo Brdo).*

Marginalizovana/ranjiva grupa	Direktni korisnik	Indirektni korisnik
Osobe sa invaliditetom	X	X
RAE	X	X
Omladina (devojke i momci)	√	√
Žene	X	X
Penzioneri/starije osobe	X	X
Stanovnici udaljenih ruralnih područja	√	√
Ostale manjinske zajednice ¹⁶	X	X

Prema lokalnoj nevladinoj organizaciji GLV Kalaja, „potrebna je izgradnja fudbalskog stadiona u selu Prekovic“¹⁷, međutim, budući da projekat još nije završen i mladi još nisu mogli da ga koriste, intervjui sa ljudima nisu mogli da istaknu kako je ovaj projekat poboljšao život marginalizovanih / ranjivih grupa koje žive na ovom području.

¹⁶ Druge zajednice ne žive u selu.

¹⁷ Sastanak sa Sami Villasaliu, lokalnom nevladinom organizacijom GLV Kalaja, Novo Brdo, 6. novembra 2020.

Podujevo

U opštini Podujeva odabrana su dva projekta koja se finansiraju kroz MPG. Prvi projekat je: „Izgradnja ambulante u selu Majance“, a drugi projekat „Izgradnja kuća za slučajevne socijalne pomoći u selu Ballofc“. Drugi projekat je posećen na licu mesta i sledeća slika odnosi se na taj projekat. U odnosu na projekat jedan, prema sastanku opštinskih zvaničnika, izgradnjom ambulante u selu Majance (na putu od Prištine do Podujeva) eliminisana je potreba ruralnih stanovnika da dođu u Podujevo kako bi imali koristi od usluga pruženih u medicinski centar. U odnosu na drugi projekat, „Izgradnja kuća za slučajevne socijalne pomoći u selu Ballofc“, porodice koje koriste socijalnu pomoć imale su koristi od ovog projekta. Dok ovo nije izgrađeno, ove porodice su boravile u kontejnerima. Ratni veterani i invalidi primarne su grupe korisnika ovog projekta. Tu je izgrađena četvrt sa oko 100 kuća, uključujući ambulantu. Sledeća slika napravljena je u blizini četvrti i snima određeni segment celog mesta. U vreme posete, celo naselje još nije završeno, međutim, prema rečima opštinskih zvaničnika, uskoro će biti završeno i svečano otvoreno.

Fotografija snimljena 25. novembra ispred kuća za socijalnu pomoć u selu Ballofc, opština Podujevo

Sledeća tabela pokušava da bolje klasifikuje direktne i indirektne korisnike iz projekta „Izgradnja kuća za slučajevne socijalne pomoći u selu Ballofc“. Projekt nije posvećen nijednoj marginalizovanoj / ranjivoj grupi kako je definisano u ovom zadatku. Međutim, indirektni korisnici mogu biti mladi, žene, penzioneri / stariji, osobe sa posebnim potrebama koji mogu biti članovi porodica koje primaju socijalnu pomoć.

Tabela 10: Grupe direktnih i indirektnih korisnika projekta koji se sprovodi u Ballofcu, opština Podujevo

Marginalizovana/ranjiva grupa	Direktni korisnici	Indirektni korisnici
Osobe sa invaliditetom	X	√
RAE	X	X
Omladina (devojke i momci)	X	√
Žene	X	√
Penzioneri/starije osobe	X	√
Stanovnici udaljenih ruralnih područja	X	X
Ostale manjinske zajednice	X	X

Prema rečima jednog opštinskog zvaničnika sa kojim je mesto posećeno, izgradnja kuća za porodice koje primaju socijalnu pomoć jedan je od najvažnijih kapitalnih projekata realizovanih u opštini Podujeva u poslednjih nekoliko godina. Na osnovu posete i objašnjenja koje su pružili opštinski službenici, čini se da je ovaj projekat poboljšao život porodica ratnih veterana i invalida koji nekoliko godina žive u kontejnerima.

Štrpce¹⁸

Projekat koji je finansiran kroz MPG u opštini Štrpce je „Uređenje javne rasvete, postavljanje LED tehnologije u selu Firaja“. Selo Firaja udaljeno je oko 7-8 km od Štreca i u njemu žive Albanci. Selo ima dve škole u kojima je u okolnim ulicama postavljeno javno osvetljenje LED tehnologije. Kada se uzmu u obzir marginalizovane / ranjive grupe kao na korisnike projekta, može se reći da mladi imaju koristi od istog (s obzirom da se u blizini nalaze dve škole), međutim trotoar u ovom području nije prisutan pa žene, osobe sa posebnim potrebama, niti starije osobe ne mogu imati koristi od toga.

U ovom selu ne postoji zajednica RAE, niti bilo koja druga zajednica. S druge strane, prilikom poseta projektu i razgovora sa stanovnicima, prema njihovim rečima, trenutno nisu sva svetla u funkciji.¹⁹ To se nije moglo dokazati jer je projekt posećen tokom dana; infrastruktura postoji, ali rade li oni ili ne - to se ne može dokazati. Štaviše, opština je oklevala da angažuje nekoga da uključi svetlo u svrhu posmatranja. Sledeća slika je snimljena u selu Firaja tokom posete projektu.

18 Sastanak sa Jetonom Rrahmanijem - Direkcija za budžet i finansije, Raifom Bajramijem - Direktor za urbanizam (takođe službenik projekta), Ahmeti Aliu - Kancelarija za zajednice i povratak, 26. novembra, Štrpce.

19 Razgovor sa stanovnicima tokom posete mjestu / lokaciji na kom je projekat sproveden u selu Firaja, 26. novembra 2020.

Fotografija snimljena 26. novembra u jednom kvartu u kojem je postavljena LED tehnologija javne rasvete, selo Firaja, Štrpce

Sledeća tabela pokušava bolje da klasifikuje direktne i indirektne korisnike projekta „Uređenje javne rasvete, postavljanje LED tehnologije u selu Firaja“

Tabela 11: *Grupe direktnih i indirektnih korisnika projekta finansiranog kroz MPG u selu Firaja, Štrpce*

Marginalizovana/ranjiva grupa	Direktni korisnici	Indirektni korisnici
Osobe sa invaliditetom	X	√
RAE	X	X ²⁰
Omladina (devojke i momci)	√	√
Žene	X	√
Penzioneri/starije osobe	X	√
Stanovnici udaljenih ruralnih područja	√	√
Ostale manjinske zajednice	X	X ²¹

20 Nije prisutan u ovom području

21 Nije prisutan u ovom području

Projekat koji je finansiran kroz MPG u opštini Štimlje je: „Regulacija trotoara, javne rasvete i zelenila u dve glavne ulice u Štimlju“. Kako su dve ulice udaljene jedna od druge, ulicu Tahira Sinanija posetio je projektni službenik i na licu mesta je snimljena fotografija. U zavisnosti od zapažanja, mladi, žene, penzioneri/starije osobe primarne su korisničke grupe iz projekta. Sledeća slika prikazuje jedan deo projekta koji je sproveden duž ulice Tahir Sinani gde je u blizini javna škola. Ovaj trotoar uključuje javnu rasvetu i zelenilo (drveće se sadi duž trotoara) i dugačak je 850 metara, dok je trotoar sa elementima spomenutim u ulici Komandant Kumanova dugačak 750 metara. Oba trotoar izvedena su na dve strane ulice.

Fotografija snimljena 19. novembra, ulica Tahir Sinani, Štimlje

Kao što se može videti sa fotografije, korisnici ovog projekta su svi građani koji koriste ovu ulicu, a to su: omladina, žene (sa decom), starije osobe, osobe sa posebnim potrebama gde im je pristup trotoaru prikladan. Međutim, za jasniju klasifikaciju direktnih i indirektnih grupa korisnika iz projekta, pogledajte tabelu u nastavku.

Tabela 12: Grupe direktnih i indirektnih korisnika iz projekta finansiranog kroz MPG u dve glavne ulice u Štimlju

Marginalizovana / ranjiva grupa	Direktni korisnici	Indirektni korisnici
Osobe sa invaliditetom	X	√
RAE	X	√
Mladi (mlade žene / muškarci)	√	√
Žene	√	√
Penzioneri / starije osobe	√	√
Stanovnici u udaljenim ruralnim područjima	X	√
Ostale nevećinske zajednice ²²	X	√

Ovaj projekat je poboljšao život marginalizovanih grupa korišćenjem trotoara za šetnju tamo gde je uz trotoar prisutna i javna rasveta i zelenilo. Prema predstavniku lokalnog NVO-a iz Omladinskog centra, projekat je bio koristan za građane budući da su dve glavne ulice koje imaju veliku frekvenciju od strane građana uređene trotoarima, javnom rasvetom i zelenilom.²³

Vučitrn

Projekat koji je finansiran kroz MPG u opštini Vučitrn je: „Izgradnja poligona za fudbalski stadion u selu Dobra Luka“. Prema navodima opštine i posete obavljene na terenu, fudbalski stadion još nije završen. Nakon završetka, fudbalskim stadionom će upravljati Uprava za kulturu i očekuje se da će Uprava imati ljudske resurse za upravljanje fudbalskim stadionom. Udaljen je oko tri kilometra od grada Vučitna i na ovom području nedostaje infrastruktura. Nedostatak infrastrukture čini projekat neprivačnim za upotrebu, jer put nije asfaltiran prema fudbalskom stadionu, kao ni bočnoj infrastrukturi. Prilikom poseta fudbalskom stadionu deca su igrala fudbal na stadionu, čak iako ga još uvek nije dovršila kompanija, a opština još uvek ne upravlja njime. Da biste videli kakva je okolina, pogledajte sledeću sliku napravljenu ispred fudbalskog stadiona.

²² U opštini Štimlje ne postoje nevećinske zajednice osim RAE zajednice.

²³ Sastanak sa Resulom Gashiem, 19. novembra 2020, Štimlje.

Fotografija snimljena 16. novembra u selu Dobra Luka, Vučitrn

Kao što je gore navedeno, direktna grupa korisnika projekta su mladi, međutim, opštinska uprava će uveliko zavisiti od toga kako će stadion biti održavan, organizovan, dodeljenih ljudskih i finansijskih resursa. Takođe, opština će morati ulagati u infrastrukturu kao što je parking, asfaltiranje puta i tako dalje da bi projekat bio funkcionalan i atraktivan od strane fudbalskih timova da ga koriste.

Tabela 13: *Grupe direktnih i indirektnih korisnika iz projekta finansiranog kroz MPG u selu Dobra Luka, Vučitrn*

Marginalizovana / ranjiva grupa	Direktni korisnici	Indirektni korisnici
Osobe sa invaliditetom	X	X
RAE	X	√
Mladi (mlade žene / muškarci)	√	√
Žene	X	X
Penzioneri / starije osobe	X	X
Stanovnici u udaljenim ruralnim područjima	X	X
Ostale nevećinske zajednice	X	√

U smislu poboljšanja života marginalizovanih grupa, ako se dovrši, dobro upravlja, dovrši i održava okolna infrastruktura, on može biti fudbalski stadion koji će prvenstveno koristiti mladi. Prema jednom opštinskom zvaničniku, ²⁴ posedovanje takvog fudbalskog stadiona već je mnogo puta zahtev mladih i kada je opština imala koristi od MPG-a u finansiranju kapitalnog projekta, opštini je bilo lako odabrati projekt koji će se finansirati iz MPG”.

²⁴ Sastanak sa Njomezom Ramom, kabinet gradonačelnika, 16. novembra 2020, Vučitrn.

Ko je zapostavljen?

Prema opštinskim službenicima koji su se sastali u svim opštinama od kojih se traži da navedu razloge kada se ne uzimaju u obzir potrebe i zahtevi ili marginalizovane / ranjive grupe, četiri od osam opština spomenule su nedostatak zastupljenosti i učešća. Ovo se moglo uzeti kao glavni faktor zašto je neko zapostavljen. U tu svrhu postavljeno je posebno pitanje upitnika, pokušavajući navesti razloge protiv „Niko se ne sme zapostaviti“. Među navedenim faktorima, tabela na levoj strani prikazuje razloge/faktore, a na desnoj strani opštine koje pripadaju odgovarajućem razlogu/faktoru.

Tabela 14: razlozi zbog kojih se ne uzimaju u obzir potrebe / zahtevi marginalizovanih / ranjivih grupa

Diskriminacija	Niko
Udaljenost (geografski razlozi)	Istok, Kačanik
Opštinsko upravljanje	Istok, Lipljan
Socio-ekonomski status	Niko
Nedostatak zastupljenosti i učešća	Istok, Lipljan, Podujevo, Štrpce

Sprovođenje budžetskih rasprava od strane opština i učešće građana

---

Opštine organizuju rasprave o budžetu, od najmanje dve prema zakonskim propisima do deset takvih, kao u slučaju Lipljana - u gradu i na manjim lokacijama u okolini. Međutim, na osnovu razgovora sa opštinama o čitavom procesu budžetskih rasprava - od rane organizacije - do njihovog učinka, čini se da su budžetske rasprave organizovane maksimalno radi njihove organizacije i zbog zakonskih zahteva u vezi s tim. Međutim, čini se da same opštine ne veruju u način / oblik kako su organizovane, broj učesnika, podsticana rasprava i njihov uticaj na predloge kapitalnih projekata i sam nacrt budžeta. Sve opštine koje su se sastale izrazile su zabrinutost zbog slabog učešća građana i nedostatka rasprave u njima. S druge strane, na osnovu diskusija kroz sastanke sa NVO-ima koji su prisutni/aktivni u opštinama, isti je utisak o nezainteresovanosti, ne-učešću i ne-debati steknut i kod njih. Čak, kao u slučaju Podujeva, predstavnik NVO-a kaže da opština ove godine nije organizovala nijednu takvu raspravu. Isti slučaj spomenuo je i drugi predstavnik NVO-a u Lipljanu - gde se budžetske rasprave organizuju sa ljudima koji su povezani sa političkim strankama, a ne sa običnim građanima - samo da bi se moglo reći da je opština organizovala budžetske rasprave propisane zakonom. U ovom aspektu, čini se da su opštine pokazale veću spremnost da ispune zakonske kriterijume u vezi s tim, umesto da su bile zainteresovane da zaista nešto urade u tom pogledu.

Kao što se može videti iz tabele u nastavku, broj budžetskih rasprava koje se organizuju godišnje kreće se od dva (Kačanik) do 10 u slučaju Lipljana. Međutim, na pitanje da li ona podstiču raspravu među građanima i opštinama, samo su tri opštine izjavile da podstiču raspravu. Na pitanje o broju učesnika, uključujući marginalizovane grupe, uobičajena referenca za manje od 20 učesnika. Što se tiče dnevnog reda, opštine su se izjasnile da će prvo predstaviti nacrt budžeta (bilo gradonačelnik ili glavni finansijski direktor kao u slučaju Štimlja), a zatim direktor budžeta i finansija detaljnije opisuje budžet, odnosno kategoriju kapitalnih investicija. Što se tiče učešća marginalizovanih grupa u budžetskim raspravama, većina opština (i na osnovu telefonskih intervju sa marginalizovanim grupama) potvrdila je da je učešće kritično malo. Štaviše, nijedna opština nije mogla da navede primere kada su zahtevi marginalizovanih/ranjivih grupa podneti prošle godine promenili listu prioriteta kapitalnih projekata.

Tabela 15: nekoliko karakteristika budžetskih rasprava koje je organizovalo osam opština

Opština	Broj po godini	Debata	Dnevni red	Učesnici	Marginalizovane grupe-učešće prošle godine	Zajednički zahtevi građana	Lista prioriteta promenjena zbog zahteva marginalizovanih grupa prošle godine
Istok	4	Da	Predstavljanje liste kapitalnih projekata	Manje od 40	Sve marginalizovane grupe	Infrastruktura	Nema primera
Kačanik	2	Ne	Predstavljanje nacrt budžeta, gradonačelnik zatim direktor	Maks. 20	Osobe sa posebnim potrebama, žene, mladi, stariji	Javna rasveta, vodovod, regulacija sporednih ulica	Nema primera
Lipljan	10	Da	Prezentacija nacrt budžeta uopšte, posebno kapitalnih investicija	Maks. 20	Nema	Asfaltiranje, pijaća voda, javna rasveta, škole i ambulanta	Nema primera
Novo Brdo	2	Ne	Nacrt budžeta	Manje od 20	Nema	Nema	Nema primera
Podujevo	2	Ne	Predstavljanje nacrt budžeta	Manje od 40	Nema	Asfaltiranje, vodovod, kanalizacija, javna rasveta	Nema primera
Štrpce	2	Ne	Nema prezentacije budžeta, građani se pitaju za njihove potrebe	Manje od 20	Nema	Trotoari, vodovod, javna rasveta	Nema primera
Štimlje	7	Ne	Predstavljanje nacrt budžeta	Manje od 20	Nema	Trotoari, javna rasveta, sporedne ulice	Nema primera
Vučitrn	6	Da	Predstavljanje nacrt budžeta	Manje od 20	Nema	Trotoari, infrastruktura, javna rasveta i vodovod	Nema primera

Aspekt budžetskih rasprava, što znači da ih se pravilno organizuje od početne faze do njihovog efekta u planiranju politike od strane opštine, trebalo bi se baviti na značajnoj osnovi. S jedne strane, opštine ih organizuju da bi ih obeležili, s druge strane građani nemaju poverenja u takve organizacije i shodno tome ne prisustvuju. Štaviše, ne postoji uzročno-posledični lanac - gde građani vide svoje inpute (kao uzroke), a opštine reaguju na te efekte inputa. Takav lanac nije primećen ni u jednoj od posećenih opština. U ovom okviru, marginalizovane grupe, njihovo učešće, nije briga za opštine i ne postoji formalna politika (ni u jednoj od opština) za razvoj i inkluzivan i sveobuhvatan proces u kojem marginalizovane / ranjive grupe imaju svoje mišljenje.

Primena rodno odgovornog budžetiranja od strane opština i kako

Opštine primenjuju rodno odgovorno budžetiranje (GRB) u meri u kojoj to zahteva Ministarstvo finansija putem budžetskih cirkulara.²⁵ Na osnovu takvog dokumenta izdatog od strane Ministarstva finansija 2019. svim budžetskim organizacijama, za pripremu budžeta za 2020. godinu, budžet treba pripremiti prema GRB-u kako je definisano Zakonom o rodnoj ravnopravnosti. Prema ovom zakonu, za uklanjanje rodne diskriminacije i postizanje rodne ravnopravnosti, javne institucije na svim nivoima odgovorne su za sprovođenje zakonodavnih i drugih mera, uključujući „uključivanje rodno budžetiranja u sva područja, kao neophodan instrument koji garantuje poštovanje načela rodne ravnopravnosti poštuju se u prikupljanju, distribuciji i raspodeli resursa”.²⁶

Prema razgovorima obavljenim sa opštinskim službenicima, uključujući zvaničnike iz budžeta i one za rodnu ravnopravnost, GRB primenjuju opštine koje se ogledaju u tri aspekta: 1) trenutni broj osoblja u opštini i planirani za sledeću godinu podeljeni sa pol, 2) plate i dnevnice u ukupnom iznosu podeljene prema polu, 3) planiranje plata za sledeću godinu (na primer 2019. za 2020. godinu) odvojeno po kategorijama / nivoima plata podeljeno prema polu i 4) potrošeni budžet i koji je planiran da bude potrošen kroz subvencije podeljen prema polu i broju korisnika podeljenih na muškarce i žene. Prema razgovorima sa opštinama, pripremljene su tri standardne tabele koje će predstaviti gore navedene podatke i dostavljaju se Ministarstvu finansija dva puta godišnje, sredinom godine kada je pripremljen Srednjoročni budžetski okvir i do kraja septembra najkasnije za budžet za narednu godinu.

S druge strane, pored zahteva Ministarstva finansija, planiranje i izvršenje budžeta opštine za rodne svrhe rasčlanjeno je između nekoliko uprava i kancelarija gradonačelnika. To je zato što predlog projekta koji se tiče žena može biti podržan bilo kojom budžetskom linijom koja je moguća. Na primer, ako se predlog projekta odnosi na žene, ali usmerava se preko Uprave za zdravlje (zbog vrste zahteva), budžet koji podržava predlog može se naći u toj upravi, a zatim takođe registrovati u računovodstvenom sistemu pod ovom upravom. Zatim, nakon što sve ove troškove u projektima vezanim za pol obavi nekoliko direkcija i kancelarije gradonačelnika, na direktoru za budžet i finansije ili na glavnom finansijskom direktoru (slučaj Štimlje) je da prvo prikupi ove podatke, a zatim razdvoji to prema obrascima Ministarstva finansija.

²⁵ Ministarstvo finansija, Budžetski cirkular (vidi jedan primer): <https://bit.ly/2P9IXvn>

²⁶ Zakon br. 05 / -020 o rodnoj ravnopravnosti, član 5. tačka 1.5: <https://bit.ly/2KsRtXT>

Od posećenih opština i sastanaka službenika za rodnu ravnopravnost, nijedan od njih nema posebnu kancelariju za rodnu ravnopravnost, osim jednog zaposlenog za rodnu ravnopravnost koji pripada Kancelariji gradonačelnika. U slučaju Vučitrna, postoje dva takva službenika koji se bave rodnom ravnopravnošću. Kada je reč o odvojenim budžetskim linijama za rodnu ravnopravnost, nijedan od ovih zvaničnika nije izjavio da ima zasebnu budžetsku liniju putem koje se obrađuju i podržavaju programi koji se tiču roda. Na osnovu čitanja budžeta za 2020. godinu, 15 od 38 opština ima potprogram pod nazivom „rodna pitanja“ kako je naveden u Kancelariji gradonačelnika. Od opština koje su posećene i koje su podložne ovom izveštaju, samo opštine Istok, Vučitrn i Novo Brdo imaju takav potprogram uspostavljen u okviru Kancelarije gradonačelnika i malo kategorizacije ovog budžeta je dato u nastavku. Tabela u nastavku prikazuje budžet u okviru potprograma „rodna pitanja“ u tri opštine.

Tabela 16: potprogram „budžetska pitanja“ u opštinama Istok, Vučitrn i Novo Brdo

Opština	Potprogram	Zaposleno osoblje	Plate / dnevnice	Roba i usluge	Subvencije i transferi
Istok	Budžetska pitanja	1	7,300 EUR	5,000 EUR	2,000 EUR
Vučitrn	Budžetska pitanja	2	11,789 EUR	3,000 EUR	N/A
Novo Brdo	Budžetska pitanja	1	7,200 EUR	2,000 EUR	N/A

Izvor: Budžet za 2020

Kao što se može videti iz gornje tabele, uloga službenika za rodnu ravnopravnost u smislu podrške rodnim programima je mala, ako ne i nepostojeća. Od tri opštine, samo opština Istok ima mali budžet u kategoriji subvencija i transfera koji se mogu koristiti za bilo koju aktivnost ili projekat vezan za žene. Druge dve opštine troše za svoje godišnje plate i robu i usluge.

Štaviše, za jasniju sliku kako GRB prema zahtevima MF-a planiraju i izvršavaju u predlošcima sve opštine, pogledajte sledeći primer. Podaci su stvarni, međutim, ime opštine nije prikazano u tabelama, jer je dokument na kojem su crtane sledeće tabele interni i za potrebe opštine.

Tabela 17: Planiranje i izvršenje rodno odgovornog budžetiranja u opštinama**Tabela 17.1: Broj osoblja u opštini X podjeljen prema polu**

Godina	Ukupno osoblje	Žene	Muškarci	Plate (dnevnice) za žene	Plate (dnevnice) za muškarce
2018	650	274	386	1,684,139.52	2,305,924.48
2019	665	274	386	1,684,139.52	2,305,924.48
2020	665	256	409	1,824,052.00	2,953,728.00
Plan za 2021	665	329	337	2,124,905.38	2,235,998.62

Tabela 17.2: Nivoi / kategorije plata za 2020. godinu u opštini X podjeljene prema polu

Nivoi plata	Osoblje koje se odnosi na nivo	Muškarci	Budžet potrošen za muškarce	Žene	Budžet potrošen za žene
201 – 400 EUR	112	66	419,494.66	46	254,714.20
401 – 600 EUR	482	231	1,453,569.12	251	1,617,695.01
600 + EUR	71	41	358,956.00	30	256,475.00
ukupno	665	338	2,232,020	327	2,128,884

Tabela 17.3: Broj korisnika subvencija koje se odnose na različite direkcije (gde je primenjivo)

Godina	Budžet za subvencije	Ukupno korisnici	Žene korisnici	Muškarci korisnici	Budžet za žene	Budžet za muškarce
2019	131,766	90	51	39	67,200	64,565
2020	150,000	105	61	44	87,000	63,000
Plan za 2021	150,000	85	55	30	97,500	52,500

Učešće građana u politikama i procesima donošenja odluka u opštinama

---

Učešće građana u politikama i procesu donošenja odluka u dotičnim opštinama ocenili su kritično niskim predstavnici NVO-a koji su se sastali u ovu svrhu. Takođe, ovo učešće je ekskluzivno samo za javne sastanke i budžetske rasprave koje su obavezne da bi se opština organizovala. U slučaju Istoka, NVO-i poput "Vision 02"²⁷ i "ABA"²⁸ ističu da ih se ponekad poziva, a ponekad ne putem društvenih mreža opštine i njihovo učešće je retko. Takođe, prema njihovim rečima, građani u vrlo malom broju učestvuju u tim događajima i to se može prevesti kao kritično nisko. Isti trend ponavlja i NVO „Omladinski centar Kačanik“²⁹ i veći deo interakcije između opštine i građana zavisi od individualnih zahteva / kontakata građana sa opštinom.

U slučaju Lipljana, predstavnik NVO-a "Polis"³⁰ kaže da građani zaista učestvuju na javnim skupovima, međutim, njihovo učešće je vrlo malo, a učesnici su povezani sa lokalnom upravom. U slučaju Novog Brda, predstavnik NVO-a "Kalaja"³¹ kaže da građani nisu pozvani da učestvuju u javnim raspravama, niti NVO "Kalaja". Isti trend ponovile su lokalni NVO-i u opštinama Podujevo (NVO Pravilo demokratije³²), opština Štrpce lokalni NVO DEA³³, u opštini Štimlje lokalni NVO „Centar za mlade“, a u slučaju Vučitrna lokalni NVO „Fodem“³⁴.

---

27 Sastanak sa Regjem Malajem, NVO Vision 02, 5. novembar 2020, Istok.

28 Telefonski intervju sa šefom NVO, 7. novembra 2020.

29 Sastanak sa Bafti Dogani, 15. novembra 2020, Priština.

30 Sastanak sa Muhamet Qeriqi, 19. novembra 2020, Lipljan.

31 Sastanak sa Sami Vllasaliu, 16. novembra, Novo Brdo.

32 Telefonski intervju sa Rexhep Zeka, 25. novembra, 2020.

33 Telefonski intervju sa Betim Musliu, 26. novembra, 2020.

34 Sastanak sa Xhavit Mehmeti, 12. novembra, 2020.

Preporuke

---

1. Opštine bi trebale učiniti da znaju svoju situaciju sa marginalizovanim / ranjivim grupama koje žive u opštini. S tim u vezi, opštine bi trebale napraviti mapiranje zabrinutosti marginalizovanih / ranjivih grupa i tako imati jasnu sliku o potrebama i zahtevima takvih grupa. DEMOS bi trebao razmotriti podršku odabranom broju opština koje služe kao pilot projekat, a ako se pokaže uspešnim, slediti model za ostale opštine.
2. U okviru ovog okvira i uvek zasnovanog na situaciji sa marginalizovanim / ranjivim grupama koje proizilaze iz gornjeg mapiranja, opštine bi trebale identifikovati marginalizovanu / ranjivu grupu gde su potrebni dodatni resursi / projekti. To dodatno otvara put za još konkretniju podršku i pomoć u vezi sa poboljšanjem života marginalizovanih grupa. DEMOS bi takođe trebao razmotriti podršku opštinama u ovom pogledu.
3. Opštine uz podršku DEMOS-a treba logično da nastave sa sastavljanjem vizija i programa / planova (višegodišnjih) za unapređenje marginalizovanih / ranjivih grupa koje žive u opštinama. Plan bi trebao biti usmeren na održivost rezultata / projekata prethodnih godina kako ne bi upao u ciklus podupiranja onoga što je prvo i u zavisnosti od ad-hoc prosuđivanja i kriterijuma.
4. DEMOS može podržati opštine da organizuju veće događaje sa potencijalnim donatorima na Kosovu gde se predstavljaju gore pomenuti dokumenti i treba voditi diskusije o potencijalnom finansiranju konkretnih projekata. Takvi dokumenti (kao gore) pomoći će svakom potencijalnom davaocu šta i gde može finansijski podržati. S tim u vezi, opštine bi prvo trebale raditi svoj posao.
5. DEMOS bi trebao razmotriti kako može pružiti podsticaj opštinama koje predlažu kapitalne projekte koji će se finansirati putem MPG-a, gde su direktni korisnici projekta marginalizovane / ranjive grupe. To znači da opštine mogu dobiti malo više sredstava pod uslovom da se predloženi projekat tiče direktno potreba i zahteva marginalizovanih / ranjivih grupa. DEMOS treba ovde razviti formulu, koja bi bila u skladu sa načinom na koji se danas radi MPS.
6. DEMOS bi trebalo da podrži opštine da ulože posebne napore da dođu do marginalizovanih / ranjivih grupa prilikom planiranja kapitalnih projekata koji će se sprovesti sledeće godine.
7. DEMOS treba podržati opštine da klasifikuju i registruju budžet na osnovu programa prema marginalizovanim grupama, bilo kao kategoriju ili kao skup kategorija / programa pod jednom glavnom. S tim u vezi, trebala bi se pružiti dodatna podrška za dodelu budžeta za subvencije / transfere kroz koje se mogu podržati projekti / aktivnosti bilo opštine ili marginalizovanih / ranjivih grupa.
8. Situacija sa osnivanjem Kancelarije za zajednicu i povratak bolja je u odnosu na uspostavljanje Kancelarije za rodnu ravnopravnost. DEMOS može biti uključen u saradnju sa Agencijom za rodnu ravnopravnost u okviru KP-a kako bi analizirao buduću podršku ovom pro-

cesu. S druge strane, čak postoje i kancelarije za zajednice i povratak, raspoloživi budžet je nizak i često ne postoji u kategoriji subvencija / transfera. Na ovaj način, ove kancelarije su ograničene na podršku zajednicama ili ženama u bilo kojim projektima za unapređenje njihovih prava i koristi.

- 9.** GRB ne primenjuju opštine u smislu onoga što GRB znači, primenjuje se u meri u kojoj to razume Ministarstvo finansija. Uvođenje ove promene ogroman je napor i DEMOS bi trebalo da analizira kako može podržati opštine u tome, uvek u saradnji sa Ministarstvom finansija i drugim stručnjacima vezanim za GRB i budžet u celini.
- 10.** DEMOS bi trebao razmisliti o tome da ostane bliži opštinama u praćenju da li je projekat finansiran kroz MPG pravovremeno završen, da li se sprovodi isti projekat kao što je predloženo i da li opština izdvaja dodatna sredstva za održavanje projekta i postizanje najboljeg efekta (kako je prvobitno planirano). To je zato što projekti koji se finansiraju iz posećenog MPG-a možda neće biti održivi ako opština ne izdvoji dodatne ljudske i finansijske resurse da projekat učini živim / održivim i korisnim (u toku) za građane.
- 11.** Budžetske rasprave došle su do te faze, pa ih ni opština ni građani više ne doživljavaju kao plodonosne. Trebalo bi analizirati inovativne načine i povećati nivo učešća građana u budžetskim raspravama. S druge strane, opštine bi trebale da naprave nacrt dnevnog reda ovih budžetskih rasprava kako bi u početku bili ozbiljni prema prisutnima. Ako opština barem ne predstavi nacrt budžeta, ali čeka građane da se uključe u raspravu bez odgovarajućih informacija, to znači da opština nije ozbiljna u organizaciji takvih događaja.
- 12.** Isto tako, učešće građana u procesima donošenja politika i odlučivanja u opštini trebalo bi preispitati i osmisliti nove procese u korist oba dela, opštine i građana. Formalnost javnih sastanaka dostigla je svoju tačku, tako da ostale oblike interakcije između građana i opština treba ozbiljno razmotriti.

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Sweden
Sverige

Norwegian Embassy
Prishtina

HELVETAS
KOSOVO